

BOGDAN PETRICEICU
HASDEU

SCRIERI

*Ediție îngrijită
de
STANCU ILIN și I. OPRIȘAN*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică „Știința”

BOGDAN PETRICEICU
HASDEU

SCRIERI
Volumul 17

PUBLICISTICĂ POLITICĂ
Partea a III-a
(1871–1904)

ARTICOLE ȘI STUDII DE ECONOMIE POLITICĂ

Ediție de I. OPRIȘAN

Întreprinderea Editorial-
Poligrafică „Știința”

2019
Chișinău

Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu”

DICȚIONAR TOPOGRAFIC ȘI STATISTIC AL ROMÂNIEI,
coprinzând descrierea a 20 000 nume proprii teritoriale, și anume:
munți, dealurile, măgurile, movilele etc., etc., precedat de *Geografia și
Statistica țării*, de D. Frunzescu, referent statistic în Ministerul de Interne,
aprobat de ministerele de Instrucțiune și Interne, București, Tip[ografia]
Statului, 1872, in-8°, pagini LXX și 536, prețul 5 lei noi

Apare în *Columna lui Traian*, an. II, nr. 48 (110), miercuri, 22 decembrie 1871, p. 190, la
rubrica *Bibliografia*, nesemnăt. Textul s-a reprodus după ziar.

După recenzierea *Geografiei fizice și politice a României* (*Columna lui Traian*, I, nr. 55,
9 noiembrie 1870, p. 4) și a revenirii cu observații la replica lui D. Frunzescu, era firesc ca
B.P. Hasdeu să prezinte opera ce încorona activitatea „referentului statistic al Ministerului
de Interne”, ce a rămas până astăzi o carte de referință în cultura română.

Aluziile, din textul recenziei, la lucrările lui B.P. Hasdeu sau la observațiile făcute de sa-
vant cărții precedente a lui D. Frunzescu, ce ar putea lăsa impresia că articolul nu-i aparține
redactorului *Columnei lui Traian*, nu trebuie luate în considerare. Era o modalitate curentă
în epocă și familiară scrisului hasdeiean, de depersonalizare.

**DR. G. OBÉDÉNARE, LA ROUMANIE ÉCONOMIQUE
D'APRÈS LES DONNÉES LES PLUS RÉCENTES. GÉOGRAPHIE,
ÉTAT ÉCONOMIQUE, ANTHROPOLOGIE.**

Avec une carte de la Roumanie. Paris, Ern[st] Leroux Ed[iteur],
1876, in-8°, pag[ini] XI, 435

Apare în *Columna lui Traian*, VII („noua serie”, tom I), nr. 4, aprilie 1876, p. 187–190, la
rubrica *Recenziuni*, semnat: „H.” Textul s-a reprodus după ziar.

B) TRADUCERI

**SOFISME ECONOMICE,
DE [CLAUDE-]FRÉDÉRIC BASTIAT**

Se publică în *Foița de Istorie și Literatură*, an. I, nr. 3, mai 1860, p. 87–91; nr. 4, iunie
1860, p. 113–117; nr. 5, iulie 1860, p. 156–160, cu precizarea, la ultimele două numere: „trad.
B. Hăjdău”. Textul s-a reprodus după revistă.

După ultimul episod se face obișnuita precizare: „Va urma”, dar, din cauza încetării apa-
riției revistei, traducerea rămâne neîncheiată. Ea nu va mai fi reluată niciodată. Nu se păș-
trează manuscrisul continuării.

Traducerea dovedește interesul deosebit al tânărului Hasdeu față de problemele de eco-
nomie politică și totodată modul matur de elaborare și realizare a tălmăcirii.

CUPRINS

PUBLICISTICĂ POLITICĂ

1871	
[Ce voim noi de la Vodă?]	6
Prima epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	7
A doua epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	11
A treia epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	14
A patra epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	17
A cincea epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	20
A șasea epistolă deschisă către d. Nicolau Ionescu	23
[D. Ion Ghica ca intim cu Andrassy...]	28
Trei deocamdată	30
Colegiul III din București	31
[Strussberg–Ambron și Măria Sa Vodă]	36
[Strussberg–Ambron doarme]	38
[Cele zise!]	40
Cauzele și rezultatele cosmopolitismului	42
[Misterele afacerii Strussberg–Ambron]	45
Un aviz	48
[Ministrul de Finanțe și un elev colegial]	48
D. Epaminondas Perides	51
[Strussberg]	52
[Săptămâna s-a început...]	54
[O profeție realizată]	57
[Primul-ministru antifebruarist]	60
[Foaia Societății „Românismul”]	62
[Manifestul eunuc]	63
Domnului Alexandru Papiu Ilarian	66
[D. Costaforu și dreptul ginților]	68
Cătră alegători	72
[Ce a făcut guvernul?]	73
[Un portret politic]	77

Reacțiunea călugărească	81
[Despre alegeri vom mai vorbi...]	83
[Coalițiunea și ministeriul puse față-n față]	86
[Cuza și Colegiul IV]	88
[Patru beizadele]	90
[Naționalismul și seriozitatea Camerei]	92
Discursul de deschidere al dlui B.P. Hasdeu, președintele Societății „Românismul”, la serbarea pe Câmpia Cotroceni în memoria lui Tudor Vladimirescu	95
[Cuza și 11 februarie]	97
Un nou proiect de lege pentru organizarea Bisericii Române	100
[Poticneala dlui Cretzulescu]	101
[Dă-mi 19 milioane...]	104
<i>Pater familias</i>	108
[Ziarul <i>Românul</i> se deșteaptă]	109
Simion Bărnuțiu	113
[Soluțiunea <i>Columnnei lui Traian</i>]	113
[Cestiunea Strussberg și frigurile Măriei Sale]	117
[Strussberg s-a pus la cale]	121
Din drum. Lângă Calafat	125
[Manifestul israelit]	127
Un comitet	131
Congres	131
[Evreii și Unirea]	132
[Iarăși Strussberg și d. Iepureanu]	134
[Congresul]	137
Ceva în treacăt despre colonizarea germană	140
[De la Strussberg la evrei]	142
[Protestăm contra omogenității, dar o dorim]	144
[Situățiunea]	148
[<i>Franchetea Presse</i>]	151
Congresul Presei Române. Vineri, 1 octombrie 1871	153
[Congresul Presei]	154
Asachi-Barițiu-Eliade	156
[Cestiunea parlamentară și cestiunea ministerială]	158
<i>Nihil sine Urechia</i>	161
[Cestiunea Strussberg]	162
[Secret în Parlament]	165
Congresul Presei Române	168

Congresul Presei Române. Programa minorității	174
[Strussberg-Bleichschroder]	178
[Patru și patru]	180
[Parlamentul este el sincer sau voiește numai a se vinde mai scump?]	183
În loc de buletin interior	185
Discursul dlui B.P. Hasdeu, 5 decembrie	186
[Epopoea nebuno-polițienească]	193
<i>Columna lui Traian</i> . Revistă științifică, literară și industrială	196

1876

Legea de instrucțiune publică a D.S. min. Titu Maiorescu	198
--	-----

1877

O gratitudine	200
---------------------	-----

1882

[Discurs la inaugurarea monumentului lui Michelet]	202
Raportul Consiliului Permanent de Instrucțiune, 1882	203

1883

Discurs pronunțat la Craiova, la întrunirea electorală de la 13 aprilie 1883	204
[Discursul rostit cu prilejul dezvelirii statuii lui Ștefan cel Mare de la Iași]	206
[Toast rostit „la banchetul dat în onoarea delegaților” participanți la dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare de la Iași]	208

1884

Discursul din 3 decembrie 1884, ținut în plenul Adunării Deputaților	209
---	-----

1890

Discursul ținut de d. Hasdeu la solemnitatea distribuirii premiilor, la școalele primare de băieți și fete din Capitală, 25-26 iunie 1890	215
Louis Leger și slavii. <i>Russes et Slaves</i> , Etudes politiques et littéraires, Paris (Hachette et C-ie), 1890, in-8°, pag. XIV, 348	216

1894

Memento	219
---------------	-----

1895	
Iubite Domnule Panu	220
Declarațiile dlui Hasdeu	220
1899	
Un trecut depărtat și un apropiat viitor. O cugetare	222
1900	
Prieteni cu voie sau fără voie. Conferința dlui B.P. Hasdeu	223
1901	
Papa de la Neva. Conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 7 decembrie 1901 pentru Societatea „Tinerimea Română”	226
1902	
Mitropolitul Partenie și Basarabia	235
Carliștii	238
Ce fel de antisemiți sunt românii? (Scrisoare deschisă către d. I.G. Bibicescu)	241
1904	
Să trăiască Mikado! Pentru 2 iulie 1904	247

STUDII ȘI ARTICOLE DE ECONOMIE POLITICĂ

A) LUCRĂRI ORIGINALE	252
I. Din volume	
Industria națională, industria străină și industria evreiască față cu principiul concurenței	252
O mențiune. <i>Exposition Universelle de Paris en 1889. Notice sur la Roumanie. Productions, Industries</i>	268
II. Din periodice	269
Hârtia Brătianu și hârtia Blaramberg	269
Agricultura română din județul Mehedinți, de Ion Ionescu	274
Manual de agricultură pentru clasele primare, de P.S. Aurelian	277
Moșiile statului	279
Comerțul franco-maghiar	280
Cartea dlui P.S. Aurelian	281
Galațiul și Brăila sacrificate	282

<i>Elemente de mineralogie</i> , de Ștef. C. Michaelescu... ..	282
Agricultura și manufactura	288
Ocnele în România	333
<i>Tractat complex (sic!) de economie politică sau simplă expunere a modului cum se formează, se distribuie și se consumă bogățiile</i> , de Ioan Strat... ..	337
<i>Itinerariul funcționarilor administrativi</i> , de Ioan M. Bujoreanu	339
Școala agricolă de la Brad	340
<i>Geografia fizică și politică a României</i> , lucrată după noul program școlar pentru școlile primare, normale și reale, de Dimitrie Frunzescu	341
Moșiile Statului Român. Emfiteoza. Satul-model. Asociațiunea agricolă	344
O lămurire	367
Statistica generală. „Compendiu general de statistici”, de B. Alexandre	368
Bugetul spitalelor civile	370
<i>Dicționar topografic și statistic al României</i> , coprinzând descrierea a 20 000 nume proprii teritoriale, și anume: munții, dealurile, măgurile, movilele etc., etc., precedat de <i>Geografia și Statistica țării</i> , de D. Frunzescu	371
Dr. G. Obédénare, <i>La Roumanie économique d'après les données les plus récentes. Géographie, état économique, anthropologie. Avec une carte de la Roumanie</i>	375
B) TRADUCERI	380
Sofisme economice, de [Claude-]Frédéric Bastiat	380
<i>Note și comentarii</i>	387

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editat cu contribuția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Materialul cuprins în acest volum este distribuit în două secțiuni distincte. Prima secțiune finalizează publicarea textelor de publicistică politică, începută cu volumul al 15-lea al ediției de față. Astfel, sunt puse la dispoziția cititorului lucrările elaborate între anii 1871 și 1904. În cea de-a doua secțiune sunt incluse studiile și articolele de economie politică ale autorului: lucrări originale publicate în volume și în periodice ale timpului, precum și câteva traduceri. O serie de *note și comentarii* oferă informația bibliografică necesară privitor la anul și locul apariției textelor în cauză, edițiile din care acestea au fost reluate.

Responsabil de ediție: Mihai Papuc

Corectori: Mariana Belenciuc, Maria Cornesco

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Machetare computerizată: Anatol Andrițchi

Copertă: Octavian Curoșu

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini_stiinta@yahoo.com; www.editurastiinta.md

Toate drepturile asupra colecției „Moștenire” și a acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hasdeu, Bogdan Petriceicu

Scrieri: în 17 vol. / Bogdan Petriceicu Hasdeu; ed. îngrijită de Stancu Ilia și I. Oprișan; concepția graf. a ed.: Isai Cârmu. – Ch.: Î.E.P. Știința: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2019 (Combinatul Poligr.) – – (Colecția „Moștenire”, ISBN 978-9975-67-986-2). – ISBN 978-9975-67-396-9. – Apare cu contribuția Min. Educației, Culturii și Cercetării.

Vol. 17, Pt. a 3-a: Publicistică politică: (1871–1904): Articole și studii de economie politică / ediție de I. Oprișan. – 2019. – 460 p.: fig. – Referințe bibliogr. în subsol. – Note și comentarii: p. 387–454. – ISBN 978-9975-85-170-1

821.135.1-92

PUBLICISTICĂ POLITICĂ anii 1871–1904

ISBN 978-9975-67-396-9

ISBN 978-9975-85-170-1 (vol. 17)

© Text selectat, note și comentarii: I. Oprișan, 2019

© Concepția grafică a ediției: Isai Cârmu, 1993

© Î.E.P. Știința, 2019

1871

[CE VOIM NOI DE LA VODĂ?]

- Ce voim noi de la Vodă? • Ce vor roșii de la d. Ion Ghica?
• Ce ar fi voit ei de la d. Iepureanu? • Sau trei Ghica, sau măcar unul!
• D. Simeon Mihălescu și d. Hiotu: care pe care?

Româneasca urare pe care o trimite d. Iorgu Radu la adresa Tronului este foarte semnificativă.

Ea probează că-n toată țara nu există niciun cetățean, oricât de antinastic ar fi în aparență, carele să nu-și sacrifice aspirațiunile de schimbare pe altarul stabilității monarhice, precum o făceau străbunii noștri sub viteazul Mircea și sub bunul Alexandru, dindată ce Măria Sa Vodă s-ar decide odată a fi român și numai român.

Anarhiștii de temperament sunt prea puțini, și mai puțini pretendenți la domnie; iar candidați la o președinție republicană – d-abia unul sau doi; numai doară aceștia în cea mai mare parte străini ei înșiși, nu s-ar mulțumi nici chiar atunci când ar vedea pe Capul Puterii Executive – după energica expresiune a amicului nostru din Bârlad – cu *burca românească* și cu *căciula țurcănească*.

Dar nu d. Iepureanu, cel cu Leiba Cahana, și nu d. Ion Ghica, cel cu Andrassy, sunt în stare a deprinde Coroana cu ideea națională!...

*

Până la întoarcerea Parlamentului din festivala-i preîmplare, unicul lucru mai nou prin edițiune, deși foarte vechi în fond, este furioasa năvală bugetară a *partidului guvernativ*: prefecți, polițai, zapcii, sergenți, totul devine roșu, afară numai de posturi onorifice.

Zilele trecute, *Românul* a mers până la naivitatea de a zice fără a râde, în fruntea revistei sale, că d. Ion Ghica este *constituțional*, fiindcă... a trimis ispravnic la Pitești pe d. Anton Gudgiu!...

Ce lesne putea deveni corect însuși d. Iepureanu dacă se pricepea a căuta pactul nostru fundamental într-o abilă distribuție a decretelor de numire!...

*

Roșii și Ordinea n-au început încă pe față lupta lor pentru Colegiul III din București.

Dintre candidații *Românului* se știe deocamdată numai d. Pantazi Ghica, carele totuși se va retrage, poate, în favoarea dlui Iorgu Ghica, sau pentru d. Vladimir Ghica, dacă nu cumva câteșitrei vor reuși a forma jumătatea listei.

Candidații *Presei* se ghicesc cu mai greu, fiind un partid atât de vioi, încât își schimbă de patru ori pe lună până și pe administratorii ziarului.

În orice caz, vorbind despre perspectiva electorală, suntem curioși a vedea mai curând, dacă d. agă Simeon Mihălescu întrece pe d. agă Hiotu, care se lauda cu mândrie în gura mare: „Noi știm a face!”

Este o cestiune eminamente polițienească...

PRIMA EPISTOLĂ DESCHISĂ CĂTRĂ D. NICOLAU IONESCU

Domnul meu,

În ultima ședință a Corpului Legislativ, în care te-a trimis clasică urbe a lui Roman-Vodă, după ce aruncași o întrepidă reprobațiune generală asupra presei bucureștene, răpindu-i dreptul de a lumina opiniunea publică, căutași apoi o clipă de repaos după oboseala filonichiei în antecamera Parlamentului, unde, întâlnindu-mă din întâmplare, mi-ai spus cu un aer triumfal: „Ți-am răspuns!”

Așadar, *Columna lui Traian* a fost singura cauză a *sacrosantei ranc[hiune?]* cu care izbiși din zăpăceală publicismul Capitalei, uitând că până la acel moment, afară de noi, mai toate ziarele comunicaseră păcatul de a admira din parte-ți agerimea evoluțiunii de la Iepureanu la Ion Ghica, încât condamnându-le, îți pronunțai prin însăși aceasta propria osândă.

Mărturie...¹ mod preliminar o curioasă ciocnire de soarte: fiecare din[tre] noi a fost *ministerial* de două ori în viață.

¹ Exemplarul din *Columna lui Traian* de la Biblioteca Academiei Române deteriorat (n. ed.).

Sunt caracteristice epocile acestui dublu guvernamentalism respectiv, de care eu unul, în cât mă privește în parte, sum foarte mândru, rămânând ca și Domnia Ta să fii tot așa de mulțumit cu apanajul ce ți se cuvine în specie.

Am fost ministerial în 1864, când Vodă Cuza împropietărise pe țărani și desproprietărise pe greci.

Multe și mari puteau fi erorile fostului Domnitor, pe care nu eu le voi acoperi vreodată, fiind convins, din contra, că ele *l-au înmormântat pentru totdeauna*, dar în ziua de 2 mai orice adevărat român era dator a fi guvernamental, cel puțin un interval de douăzeci și patru de ore, în urma cărora, din nenorocire, tot ce are mai rău Kogălniceanu a venit să șteargă tot ce avea mai bun Cuza.

Am mai fost ministerial în 1868, când d. Ion Brătianu – ale cărui nume-roase rătăcirii, iarăși, nu vor găsi în mine o oarbă venerațiune de idolatrie – începuse pentru un moment a zgândări idealul Daciei, rupse pentru un moment cu tradițiunea pupărilor coaliționiste și luase pentru un moment o atitudine atât de antiisraelită, încât nu se sfiise, dacă nu altceva, încă a pune în capul prefecturilor celor mai gingașe de peste Milcov pe d[omnii] Leca, Miller și Lupașcu.

Sub farmecul acelei metamorfoze era *permis* oricărui adevărat român a fi guvernamental, se-nțelege de la sine că numai până la proba contrarie.

Dar d-ta, domnule Ionescu?

Ca să te faci ministerial, ai așteptat cu răbdare în curs de ani, asemenea lui Simeon din *Evangelii*, pe Mesia lui Israel: d[omnii] Iepureanu și Ion Ghica!!!

Dacă era pusă în joc numai personalitatea d-tale, România pierdea pe unul din[tre] cei mai buni vorbitori, precum pierduse, mai dăunăzi, prin o căzătură anaoagă, pe d. Iorgu Brătianu: nemic mai mult. C-o fatalitate însă, atrăseși în urmele-ți o colectivitate parlamentară, ai compromis o asociațiune până acum plină de vigoare, scoseși din minte un colegiu întreg de vestale, ai ucis porțiunea transilcoviană a „școalei nedependinți”, cunoscută vulgarmente sub nepotrivilul nume de Frațiune.

O ființă se nemicește când își neagă principiul.

Care a fost rațiunea de a fi a micii armate, dăruite inamicului în focul luptei printr-o repetită dezer[ta]țiune?

Manifestându-se pentru prima oară pe scena politică în 1866, ea se văzu față-n față cu un partid vechi, numeros, constituit, disciplinat, în fruntea căruia era scris: *Românul*, pe când în piept găseai America, Elveția, Polonia, Ungaria, Elada, Palestina, tot ce vrei și tot ce-ți place, dar numai România nu!

În jurul acestui corp organizat furnicau o mulțime de elemente de tranzițiune, fie lacome cârduri de avocați și de postulanți, cultivând cu cinism unica divinitate a lui Mamona; fie resturi postume ale Regulamentului,

zbuciumându-se a paraliza, prin tot felul de piedici, dezvoltarea poporului; fie coconași fără minte și fără inimă, crescuți într-o idioată flanare pe bule-vardele Parisului; – unii și alții pururea gata a cocheta cu așa-numitul „partid liberal”, de care-i apropia deopotrivă o lipsă comună a simțului național.

Pe lângă aceste grupe mai compacte, dacă nu chiar rătăciți și încurcați în vârtejul lor, zăreai câte o fire curat românească, colindând pe ici și pe colea, fără o țintă definită, asemenea atomelor purtate în spațiu, până ce, întâlnindu-se una câte una, reușesc a forma o lume.

Fracțiunea apărca ca o tânăra protestațiune contra bătrânului cosmopolitism, ca un sămbure sănătos în mijlocul pestiferului putregai, ca un centru de gravitațiune pentru moleculele viitorului.

Patru ani în șir practica fu conformă teoriei.

Un oarecare exces de pasiune, o prea mare iuțeală de neastâmpăr sau o trecătoare nuanță de exclusivism au fost singurele cusururi ce s-ar fi putut imputa junelui luptător, dar niciodată vro umbră de neconsecință.

Emanată din atmosfera lui Bărnăuțiu, Frațiunea își înscrisese pe stindard: **j os străinismul!**

Ca o expresiune mai concretă, mai constantă și mai urgentă a acestui principiu, a fost **cestiunea evreiască**.

Pe tărâmul purificării românismului de miasme eterogene, nimeni nu întrecea pe viguroșii campioni de la Iași, Roman, Bârlad sau Bacău, denaintea cărora până și tirania lui Țepeș ar fi fost un simplu delict, pe când *străinismul* și mai ales *evreofilia* constituia o crimă capitală, un păcat de moarte, o monstruoasă sinucidere.

Fost-a așa sau nu, domnule Ionescu?

Afirmându-se neșovăit și nestrămutată, pe astă măreață cale, pe care națiunea română în zadar a visat-o, patru lungi decenii după moartea lui Tudor Vladimirescu, Frațiunea deveni dintr-un pun[c]t o linie și dintr-o linie o putere, ajungând, în fine, a ocupa treizeci de fotolii într-o Cameră, unde, cu câteva ierni în urmă d-abia îi aparținea un modest colțșor de bancă.

Încă puțin, – și ea venea într-o decisivă majoritate.

Dar la începutul bătăliei de la Cahul, când bucinul român suna deja izbândă, cine oare putea să ghicească neașteptata întorsătură a lui *Ieremia Pârcălabul*?

Ne aducem bine aminte, domnule Ionescule, fioroasa elocință cu care sfășiai de fiecare dată [de pe]¹ tribuna Senatului pe d. Ion Brătianu, pentru că elevul revoluțiunii franceze nu se grăbea să alunge pe toți evreii din țară, preferând a opri d-asupra lor sabia lui Damocle[s] în hatârul lui Armand Lévy.

¹ În text: „după” (n. ed.).

Au trecut un an sau doi, – și iată că te-am surprins pitulat pe sânul dlui Iepureanu, alături cu care însăși Alianța Israelită Universală nu este destul de calduroasă în susținerea cauzei lui Iuda.

Aș fi râs, dacă nu vedeam întreaga Frațiune – efect de complicitate sau de pudoare? – suferindu-te prin tăcere.

Două sesiuni parlamentare ai fost pe față epitropul dlui Manolache Costache, pe care-l spălași cu o iubire paternă până și de cruntele pete de la Mavrodol.

Ai vorbit despre toate, răsfoind codul retoricii și smulgând în fiecare ședință aplauzele Camerei și ale Cabinetului, prin metafore peste metafore, dar numai un lucru nu l-ai atins o singură dată: **cestiunea evreiască**.

Înpinseși acest miraculos mutism până la a ascunde în baierile conștiinței faimoasa telegramă, publicată în toate foile din Europa și prin care pupilul d-tale promitea rabinilor din Occident emanciparea jupânului Moise din România!

Uimit însuși de enormitatea contradicțiunii, ai căutat s-o justifiți printr-o procedură plebiscitară. Plecând la malul Bistriței, generozitatea alegătorilor ți-a confecționat în pripă o teșcherea de bună purtare, după specime[ne]le urărilor administrative din *Monitorul Oficial*, pe care te grăbiși cu fală a o da la lumină în ziarul *Dreptatea*.

Aceasta se cheamă în limbajul d-tale „a se inspira directamente din *sorginta* Reprezentațiunii Naționale”.

Însuși Suluc, domnule Ionescu, n-ar fi fost în stare să calomnieze într-un mod mai sarcastic natura regimului constituțional!

Acuma, înzestrând România cu d. Ion Ghica în locul dlui Iepureanu, te-ai dus iarăși la sorginte de unde ne vei aduce, peste câteva zile, după tipicul anului trecut, un nou certificat de *aferim-efendi*.

Te întreb însă: cum va rămâne și de astă dată cu **cestiunea evreiască**?

Tot ca sub d. Manolache Costache?

Unde-i Frațiunea?...

Lăsându-te sub greul acestei întrebări, în epistola viitoare voi analiza toate motivele d-tale, mărturi[si]te și latente, adevărate și probabile, așezând la cârma Statului Român anume pe omul cel mai nenațional, cel mai **străinolatru**, cel mai **evreofil**, dintre Nistru și Tisa.

Primește, domnule meu, etc.

A DOUA EPISTOLĂ DESCHISĂ CĂTRĂ D. NICOLAU IONESCU

Domnul meu,

E rău d. Ion Ghica pentru mine, e foarte rău, e tot ce poate fi mai rău, ca unul ce este negațiunea cea mai radicală a pozitivismului românesc în favoarea unei confuziuni cosmopolite; însă oricât de rău ar fi beul de Samos pentru micul grup protestant de la *Columna lui Traian*, el câtă să fie cel puțin de două ori cu atât și mai nesuferit d-tale, al cărui regiment, adus prin descântec a o tuli cu steagul plecat în tabăra actualului prim-ministru, îi contesta altădată nu numai *simțul național*, dar până și onestitatea.

Faptul este prea memorabil și prea instructiv, pentru ca să-mi fie iertat a-l trece cu vederea.

În ședința Adunării Deputaților din 21 martie 1868, dezbătându-se scabroasa afacere a celor 600 000 [de] franci dăruiti pe sub mână lui Scheier-Oppenheim de administrațiunea dlui Ion Ghica, Camera a constatat scandalul printr-un vot expres, la care luă parte următorii 60 [de] mandatar:

I. Agarici, Arion Anton, P. Buescu, C. Cantacuzin, A. Candiano, R. Campiniu, E. Carada, Călinescu, M. Kogălniceanu, P. Kencia, G. Chițu, C. Cristescu, G. Dăscălescu, C. Dionisie, G. Ionescu, Gr. Eliade, L. Eraclide, G. Fălcoianu, T. Giuvăra, A. Holban, P. Iatropulo, A. Ionescu, C. Lapati, T. Lateș, A. Lăzărescu, I. Lerescu, D. Licescu, T. Mehedințeanu, T. Moscu, I. Negură, S. Nicolau, M. Nicolau, V. Obedeianu, P. Oprean, G. Petrescu, C. Platon, C. Pleșoianu, G. Polizu, C. Rosetti, V. Șeicar, Gr. Serurie, G. Șerbănescu, I. Strejescu, A. Stolojan, P. Suciu, D. Tacu, D. Țanu, A. Theohari, I. Vasiliu, V. Zaharia, A. Zeuceanu, B. Radian, I. Codrescu, A. Georgiu, C. Grigorescu, Gr. Arghiropolu, A. Laurian, N. Golescu, S. Turnavitu.

Prin urmare, toți *Roșii* și toată **Frațiunea** aruncară atunci în unanimitate o deasă pânză de dubiu asupra ultimului refugiu al dlui Ion Ghica, căruia, lipsindu-i de mult românismul, nu-i mai rămânea de aci încolo nici încai prestigiul probității.

Eram și eu deputat în aceea legislatură, dară mă abținui, temându-mă cu scrupulozitate ca nu cumva pasiunea politică a momentului să mă împingă și pe mine cu undele unei oarbe majorități pe calea calomniei.

Până astăzi, îmi place a crede că d. Ion Ghica a fost și este un om foarte onorabil: **om**, nu **român**.

Frațiunea însă, fără a mai vorbi despre *Roșii*, pentru care e pururea sublim oricine-i îndoapă cu ispravniciei și zapcîlacuri, Frațiunea – pe care o personifici d-ta într-un mod atât de dictatorial – Frațiunea nu are dreptul

de a murmura nici măcar atâta în onoarea alesului său din fruntea Cabinetului.

Pentru ea, d. Ion Ghica este o specie de Crémieux sau de Montefiori, minus reputațiunea de solvabilitate a acestor corifei ai Palestinei.

Și tocmai dânsa îl face deodată vâslăș al bărcii lui Traian, permițându-ți d-tale, în numele colectiv al partidului, a te prosterna jos, ca smerita lăiță, pe care pilotul vostru își razimă călcâiul spre a nu pierde echilibrul în fața talazurilor!

Pe când un posomorât giulgiu de deznaționalizare înfășură cu încetul, din toate părțile, mucenica Dacie, dv. chemați cioclu pe d. Ion Ghica, pe care-l știți de minune, mai bine ca oricine, a fi antipodul credințelor și aspirațiilor celor mai sacre ale neamului românesc.

Pe când dezvățarea financiară începe a cobîi de aproape o catastrofă economică a Statului Român, dv. îndesați punga țării în pumnul aceluia, pe care înșivă îl stigmatizați cu atâta urgie pentru delapidarea obolului public.

Sonore sunt vorbele d-tale, domnule Ionescule, dar – pentru mila lui Dumnezeu! – dă-mi un miez de idee!

Shakespeare zice că dracul, numai ca să-și ajungă ținta, găsește argumente până și-n *Sânta Scriptură*.

„*The devil can cite Scripture for his purpose.*”

Această dibăcie lipsi-va domnului Ieremia Pârcălabul?

În discursul d-tale din ultima ședință a Parlamentului, te-ai încercat a justifica venirea noului Cabinet prin două cuvinte:

„Am scăpat de camarilă și am dobândit un minister *constituțional*”.

Deci:

1. D. Ion Ghica poate fi **evreofil**, însă nu *camarilă*.

2. D. Ion Ghica poate fi **Scheier-Oppenheim**, însă *constituțional*.

Ți-a fost de ajuns atâta pentru a îmbrobodi într-o diafană aparență masiva contradicțiune, în care nu m-aș fi mirat a te privi căzut personalmente, dar mi se sfâșie inima, văzând întreaga Frațiune alunecată pe pripor în urma D[omniei] Tale, imitând docilitatea Roșilor din 16 noiembrie 1868, când se târau la picioarele domnului Kogălniceanu după gestul duumvirilor.

D. Ion Ghica nu e camarilă.

Sus copii!

D. Ion Ghica e constituțional.

Jos copii!

Ha, ha, ha!...

În luna lui mai 1870, clientul d-tale publicase pentru memoria posterității un testament politic pe care i-a plăcut să-l boteze: **neștrămutat**.

Iacă partea-i cea mai esențială:

„Principiul în numele căruia s-a făcut revoluțiunea de la 11 februarie, revoluțiunea ace[le]a prin care poporul român a răscumpărat și a înmulțit libertățile sale hrăpite, a fost proclamarea eredității Tronului într-o familie regească. Acest principiu este înscris în fruntea *Constituțiunei* noastre. *Conservarea și întărirea dinastiei de Hohenzollern pe Tronul României este un principiu sacru, de care nimeni nu se poate atinge fără de a vătăma edificiul nostru social. Suirea lui Carol I a deșteptat speranțele cele mai mari în inimile românilor; ea a fost salutată cu încredere și susținută cu tărie de toate puterile, acelea care voiesc cu sinceritate dezvoltarea și întărirea statului român; ea a mâhnit numai pe [cei] care se uită cu invidie la tot ce poate garanta existența noastră națională, pe acei care au pentru România iubirea ce are fiara pentru pradă. S-au posomorât când au văzut că le scapă din mâni mijlocul de acțiune ce găseau în ambițiunea competitorilor la domnie și ar fi preferat proclamarea republicii decât stabilitatea Tronului.*

De m-aș fi născut poloneză – zicea Lady Craven –, aș fi adunat pe concetățenii mei și le-aș fi propus să renunțăm pentru totdeauna noi și urmașii noștri la privilegiul care este izvorul nenorocirilor noastre și să chemăm vreun principe **german**, să-i oferim coroana ca să devină ereditară în familia sa.

Asigurarea existenței noastre naționale, garanția de a nu fi cotorpiți și striviți de o gintă mare și puternică, care stă la spatele nostru, este cea dintâi cale a civilizațiunii și a progresului. Acea garanție este astăzi nedespărțită de conservarea și întărirea Tronului. Numai inamicii României ar putea voi să dezlipească pe români de suveranul lor, numai ei se pot complăce în orbirea acelora care mențin agitațiunea în spirite, încurajând idei subversive și de răsturnare, căutând să deștepte speranțe iluzorii în Cuzism și în restaurarea lui 2 mai.

Stabilirea dinastiei de Hohenzollern a dat țării în afară un avânt, a pus România pe o treaptă mult mai înaltă în ierarhia statelor europene. Acțiunea inamicilor țării este [de] a face pe români să se îndoiască de bunele și patrioticele cugetări ale Domnului lor și [de] a face să se strecoare în inima acestuia mahnirea și amărăciunea, ca să poată menține țara în agitațiune, și a arăta Europei civilizate că edificiul, ce a ridicat la Gurile Dunării, nu are elemente de stabilitate și de durată”.

Fă-ți violența de a cugeta o clipă, domnule Ionescule, și spune apoi în-suți, într-un paroxism de sinceritate, dacă a existat vreodată, pe suprafața globului pământesc o *camarilă*, care să fi împins mai departe, insultând toată românitatea, fetișismul unei **individualități princiare**?

Mă adresez către d-ta din 1870.

Generozitatea mă poprește a consulta pe **cel din 1866**.

Un cetățean poate și trebuie să fie devotat unui Vodă, care simte, pricepe și lucrează după dorul Națiunii.

De aci însă e prea departe până la umilita temenea, cum că 11 februarie s-ar fi clocit anume pentru Măria Sa, iar fără Măria Sa – vai și amar de ginta latină de la Dunăre!